

ELEŞTİRİ VE MİMARLIK

DERLEYEN
CELAL ABDİ GÜZER

CELAL ABDİ GÜZER

Lisans derecesini 1982 yılında ODTÜ'den almıştır. Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarını aynı üniversitede tamamlayan Güzer İngiltere'de, Newcastle upon Tyne Üniversitesi'nde mimarlık eleştirisi üzerine doktora çalışması yapmış ve ders vermiştir. Hâlen ODTÜ'de mimarlık eleştirisi üzerine ders vermekte ve dördüncü sınıf proje stüdyosu yürütücülüğü yapmaktadır. Çağdaş mimarlık kavramları ve uygulamaları üzerine teori, eleştiri ve tasarım odaklı pek çok ulusal ve uluslararası yayını olan Güzer ODTÜ'de Bölüm başkan yardımcılığı, dekan yardımcılığı, anabilim dalı başkanlığı gibi görevler üstlenmiş, bir dönem Mimarlar Derneği 1927 genel başkanlığı yapmıştır. Çeşitli yarışmalarda jüri üyeliği yapan Güzer üçü birincilik olmak üzere çok sayıda derece ve ödül sahibidir. Projelerini ağırlıklı olarak ODTÜ bünyesinde gerçekleştiren Güzer'in uygulanmış ve devam eden çok sayıda kentsel ve mimari projesi vardır. Bu projeler arasında yer alan MATPUM araştırma merkezi yapısı 2008 yılında YEM ödülüne layık bulunmuştur. 2013 yılında Uluslararası Antalya Mimarlık Bienali'nin küratörlüğünü üstlenen ve "şablon/template" temalı ana sergiyi düzenleyen Güzer'e 2019 yılında mimarlığa yaptığı katkılar nedeni ile TSMD jüri özel ödülü verilmiştir. Güzer'in araştırma konuları arasında mimarlık eleştirisi, çağdaş mimarlık uygulama ve kavramları, konut ve toplu konut, kentsel dönüşüm, eğitim yapıları ve sürdürülebilirlik gibi konular yer almaktadır.

JALE N. ERZEN

Jale Nejdet Erzen (1943), Art Center College of Design, Los Angeles'da resim lisans ve yüksek lisans dereceleri aldı, 1974'te New York'da Hunter College'da Leo Steinberg'un derslerini izledi. 1974'den bu yana ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde temel tasarım, sanat ve mimarlık tarihi, resim, fotoğraf ve estetik dersleri vermektedir. 1974'te ODTÜ'de başlattığı çevre estetiği dersi dünyada bu konuda verilen ilk derstir. 1982'de Fransa müzelerinde araştırma bursu ve 1985'te Fulbright bursu kazandı, 2006'da Goethe Enstitüsünün Almanya müzeleri gezisi bursu aldı. Kurucularından olduğu Sanart Estetik ve Görsel Kültür Derneği'nin 1991'dan 2010 yılına kadar birkaç dönem hariç başkanlığını sürdürmüştür. Sanart Derneği'nin çeşitli uluslararası sempozyumlarını düzenlemiş ve 10'un üstünde kitap ve yayınının editörlüğünü yapmıştır. 2016-2019 Dünya Estetik Kurumu başkanlığı yapmıştır. 2007 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK desteği ile 42 ülkeden sanatçı ve estetikçinin katıldığı Dünya Estetik Kongresi'ni düzenlemiştir. 1991'de Fransız Kültür Bakanlığının Sanat ve Edebiyat dalında şövalyelik ödülüne, 2000 yılında TÜYAP'ın en iyi eleştirmen ödülüne ve 2008 yılında Türkiye Mimarlar Odası'nın Mimarlığa Katkı ödülüne, 2015'de Sanat Çınarı ödülüne, 2021'de Serbest Mimarlar Derneği'nin Mimarlığa Katkı ödülüne ve 2023'te Sanat Kurumu'nun Onur ödülüne layık görülmüştür. Türk sanatçıları ve Mimar Sinan üzerine kitapları, İslam estetiği ve mimarisi ve karşılaştırmalı estetik ve çevre estetiği

üzerine yerli ve uluslararası yayınları bulunmaktadır. Birçok uluslararası üniversitede misafir profesörlük yapmış, konferans ve seminerler vermiştir. 1971'den bu yana ilki Los Angeles Art Association olmak üzere yurtdışında ve Türkiye'de birçok resim sergisi açmıştır. Resimleri özel ve resmi koleksiyonlarda bulunmaktadır. Emekli olarak ODTÜ Mimarlık fakültesinde görevini sürdürmektedir.

AHMET TURAN KÖKSAL

İstanbul'un tartışmasız en güzel isme sahip semti Fındıkzade'de doğmuş, 16 yaşını bitirmeden mimarlık fakültesine girmiş ve fakülteye girmeden, teknik resim, gölge perspektif ve tasarım geometriyi babasından öğrenmiş biridir. Artık ne zoru varsa. Analog ile öğrenmiş, dijitalle doğmuş ve okul biter bitmez İnternet teknolojileriyle uğraşacağını düşünmüştür. İlk kitabı 1997 yılında basılmış ve 3 baskı yapmış İnternet Sizden Korksun'dur. Sonra Kim Korkar İnternette isimli bir kitap daha yazmış ve akabinde SketchUp hakkında Türkçe ilk ve tek kitabı yazıp, roman yazarlığına terfi etmiştir. 2003'te savunduğu doktora tezi apaçık şimdiki "Metaverse" olan ve çeşitli üniversitelerde dersler vermiş, akademyanın dertlerini görüp tadında bırakmıştır. *Ustura* isimli, daha çok uykusundayken 200 yıl öncesine gidebilen, şişman ama bilgisayarı iyi kullanabilen bir mimar akademisyenin İstanbul maceralarını yazmış, ikinci cildi *Camtaşı*'ni de çıkarmıştır. Şimdi üçüncü cilt *Hokka*'yı yazıyor. Arada *Tuhafiyedeki Hafife* ismiyle yayınlanmış bir romanı daha var. Biri çeviri olmak üzere yayınlanmış sekiz kitabı vardır. Devamlı yazar, çizer bir şey araştırır, yayınlar, podcast, Youtube içeriği, blog filan derken geçinmek için de Silikon Vadisi'ndeki startüplara bazı tasarımlar yapar. Sinemayla olan ilişkisi ise ayrıca gariptir. Bazı sinema filmleri onun için her biri ayrı sabit disk sürücüsü gibi, onlarca dosya, onlarca klasör içeren sinestezik etkileri olan depolama araçlarıdır. Onları alır ve arşivler arada sırada şöyle bir üstünden geçer ki unutmaz. Sonra onları birleştirir, algısal kokteyller yapar. Maddi hiçbir faydası olmasa da bundan mutlu olur.

NEVZAT SAYIN

1954 yılında, Hatay'da doğdu. 1978 yılında, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. 1980'e kadar aynı okulda sosyal konutlar üzerine bir yüksek lisans çalışması; 1984'e kadar Bektaş Özyönetim Mimarlık İşliği'nde usta-çırak yöntemiyle okul sonrası mimarlık eğitimi; 1986'ya kadar bilgi/görgü artırma gezileri yaptı. 1986'dan bu yana farklı büro yapılanmaları ile mimarlık çalışmalarını sürdürmektedir. Mimarlık kariyeri boyunca yurt içinde ve dışında çeşitli sergilere katıldı ve ödülleri aldı. 2004'te *Düşler Düşünceler İşler*, 2015'te *Bir Yapı Kitabı*, 2019'da *Düşünceler İşler*, 2021'de *Coğrafi Bir Mesele* Olarak Mimarlık ve 2022'de *Labirent* yayımlandı. NSMH adı altında süren mimarlık çalışmalarının yanı sıra, Türkiye'nin farklı mimarlık okullarındaki eğitim çalışmalarının bir uzantısı olarak

İstanbul Bilgi Üniversitesi Mimarlık Yüksek Lisans Programı kurucu üyesidir. Mimarlık öğrencileri için yaz okulları, konferanslar, jüriler, atölye çalışmaları da mimarlık eğitimi ile ilişkisinin önemli parçaları olmaya devam etmektedir. Çalışmalarının bir bölümünü mimarlığa ve sanata dair yazılar, röportajlar, sergiler ve yayınlar oluşturmaktadır.

ASU BEŞGEN

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü'nde başladığı lisans öğrenimini, 1993 yılında üniversite birincisi olarak tamamladı.

ODTÜ Restorasyon Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

Bir mimarlık bürosunda çalıştı.

1994 yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1996'da "Kübizm Sanat Akımının Modern ve Modern Sonrası Mimarlığa Etkisi" konulu yüksek lisans tezini tamamlayarak "Yüksek Mimar" unvanını kazandı. Aynı yıl, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı. İstanbul Teknik Üniversitesi, Bina Bilgisi ve Mimarlık Tarihi Anabilim Dalları'nda doktora dersleri aldı.

1999 yılında, İngiltere'de Taylor & Francis, Building Research & Information grubu tarafından uluslararası düzeyde düzenlenen "Mimarlıkta Doktora Tezleri" konulu yarışmayı, üzerinde çalışmış olduğu doktora araştırma konusuyla kazandı. "Estetik ve Mimarlıkta Kavram, Kavramsal Analiz, Kavramlaştırma / 1980 Sonrası Mimarlık Ürünleri Üzerine Örneklemeler" adlı doktora tezini 2001 yılında tamamladı. KTÜ'de, Mimari Anlatım, Mimari Proje, İç Mimari Proje, Temel Tasarım, Mimarlığa Giriş, Estetik, Sanat Kuramı, Sinema ve Mimarlık derslerini; lisansüstü programlarında Mimarlık Kuram ve Kavramları, Mimarlıkta Estetik, Estetik Kuramı ve Mimarlık, 20. yy. Sanat ve Mimarlık Diyalogu, Sinema ve Mimarlık, Kültür-Mekân ve Türk Sineması, Mimaride Yok Mekân, Tasarımda Soyutlama, 20. yy. Sanat ve Mimarlığında Avangard Eğilimler, Mimarlık ve Toplumsallık, Bienaller ve Mimarlık Pratiği adlı dersleri yürüttü. Ulusal ve uluslararası düzeyde birçok mimarlık organizasyonuna; araştırma projesi, seminer, konferans ve sergiye katıldı. Hâlen KTÜ Mimarlık Bölümü'nde akademik çalışmalarına devam etmekte olan Beşgen'in araştırma alanları arasında mimari tasarım, mimarlık eğitimi, kuram, estetik, sanat ve sinema bulunmaktadır.

EMRE AROLAT

Galatasaray Lisesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden mezun oldu. 1986-87 arasında ABD'de Metcalf Mimarlık Bürosu'nda, 1987-2004 yılları arasında ise Arolat Mimarlık Ofisi'nde çalıştı. 2004 yılında Gonca Paşolar ile EAA-Emre Arolat Architecture'ı kurdu. Katıldığı ulusal ve uluslararası yarışmalarda kazandığı ödüllerin yanı sıra, Aga Khan Mimarlık Ödülü, Londra Tasarım Müzesi Yılın Tasarımları Ödülü, RIBA-İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü Uluslararası Mükemmellik Ödülü, Ulusal Mimarlık Ödülü, Kadir Has, Sanatta Üstün Başarı Ödülü, MSGSÜ Osman Hamdi Bey Ödülü gibi ödüller kazandı.

Yale Mimarlık Okulu, Delft Berlage, MSGSÜ, YTÜ; UÜ, İKÜ ve İBÜ gibi üniversitelerde stüdyo yöneticiliği yaptı. İçlerinde Aga Khan Mimarlık Ödülleri Master Jüri Üyeliği olmak üzere pek çok jüride yer aldı. Edirne'deki İpekyol Tekstil Fabrikası için 2010 yılında verilen Aga Khan Mimarlık Ödülü de dâhil olmak üzere birçok uluslararası ödül aldı. 2013 yılında RIBA-İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü üyesi oldu. 2015'te Uluslararası Mimarlık Akademisi tarafından göstermiş olduğu üstün başarılarından ve güncel mimarinin gelişimine olan katkılarından ötürü Profesör unvanına layık görüldü. 2016 yılında Aga Khan Mimarlık kapsamında Master Jüri Üyesi olarak görev yaptı ve ardından ödülün 13 ve 14. döngüsünde Yürütme Kurulu'nda yer aldı. 2019 yılında Amerikan Mimarlar Enstitüsü tarafından, AIA Onursal Üyelik Programı kapsamında sıradışı çalışmalarıyla topluma ve mimarlık alanına uluslararası alanda yaptığı katkılardan ötürü Onursal Üye olarak seçildi.

ŞENGÜL ÖYMEN GÜR

Pennsylvania Üniversitesi (UPENN), GSAS mezunudur (Dr.-1978); Fulbright Bursu (1972-77) ve DAAD Bursu (2002; 2008) kazanmıştır. DAAD katkısıyla yaptığı araştırmalarda Alman Modern Mimarlığını ve Modern-Sonrası mimarlığını yerinde incelemiştir. 1971-2009 yılları arasında KTÜ'de hizmet vermiş, 1989 yılında profesör olmuştur. Bu süre içinde lisans düzeyine proje derslerinin yanı sıra Modern Mimarlık, Postmodern Mimarlık konusunda; Yüksek Lisans programında Mimarlık Kuram ve Kavramları, Mimarlıkta Yeni Gelişmeler, Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Konut Sorunu gibi dersler vermiştir. Hâlen İstanbul Beykent Üniversitesi öğretim üyesidir. Dr. Gür, CICA (International Committee of Architectural Critics) ve WA (World Architecture) gibi uluslararası kuruluşların aktif üyesidir. IAPS, DRS, CIB W84, IAHS ve benzeri uluslararası kuruluşların dönemsel üyesi, BTI (Bund Türkischer Ingenieure und Akademiker e.V) ve SEA'nın (The Sustainable Environment Association) onur üyesidir. Londra merkezli *SpaceDesign*, KKTC-*Yakınmimarlık*, *IJSR*, *FSM*, *Beykent* dergilerinin editörlüğünü yapmıştır ve Anadolu Üniversitesi *Scientific Studies Journals*'ın bilim alanı editörü, *SRE*, *e-Books*, *JADE*, *JAAP*, *MEGARON*, *A/Z*, *Gazi*, *KARAM*, *Uludağ*, *Trakya*, *Tasarım+Kuram* dergilerinin hakemidir. *YAPI* dergisinde Görüş köşesini yazmaktadır. DPT, TÜBİTAK dâhil olmak üzere birçok kurum için araştırmalar yapmış ve Mimarlık Vakfı Araştırma Ödülü almıştır. Yirminin üstünde kitabın ve 400'ün üstünde uluslararası/ulusal makalenin yazarıdır. Evli ve iki çocuk annesidir.

FUNDA UZ

İTÜ Mimarlık Bölümü'nden 1996'da lisans, 1999'da "Mimarlıkta Zamansızlık" başlıklı tezle Yüksek Mimar unvanlarını aldı. 2004-2005 yılları arasında çeşitli başarı burslarıyla University of Cambridge'de, davetli araştırmacı olarak bulundu. 2007 yılında İTÜ'de tamamladığı

“Seksenler İstanbul’u Kentsel Söylemini Popüler Yazılı Medya Üzerinden Okumak” başlıklı doktora tezi, söylem, temsil ve kent ilişkisine odaklanmaktadır. Bienallere çeşitli yıllarda tasarımcı olarak katılmış, ulusal ve uluslararası pek çok sergi ve atölye düzenlemiştir. Akademik ilgileri; Türkiye modernitesi ve bellek, tasarım ve malzeme kuramı, ve mimarlık eğitimidir. 1997’den itibaren yazıları ulusal-uluslararası dergilerde ve kitaplarda yayımlanmaktadır. AB Erasmus, Koç Üni. VEKAM ve İTÜ Rektörlüğü tarafından desteklenmiş olan araştırmalarının yanı sıra “Mimarî Tasarım Stüdyosu”, “Mimarî Tasarım ve Eleştirî”, “Mimarî Anlatılar” ve “Mimarî Tasarımda Malzeme: Kuram, Eleştirî, Kültür” isimli tasarım ve teori derslerini verdiği İTÜ Mimarlık Bölümü’nde, 2009 yılından beri öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

AYDAN BALAMİR

Doktora programına Fulbright burslusu olarak UC Berkeley’de başladı. Tezini ODTÜ’de tamamladı ve emekli olana kadar Mimarlık Bölümünde görev yaptı. Çinici Mimarlık bürosunda başlamış olduğu meslek pratiğini, üniversite döner sermaye projeleriyle sürdürdü. Meslek kuruluşlarında görevler aldı, seçici kurul üyeliklerinde bulundu. Mimar Clemens Holzmeister üzerine düzenlediği uluslararası sergi ve kitabı nedeniyle, Avusturya Cumhuriyeti Altın Liyakat Nişanı ile ödüllendirildi (2011). Aynı çalışmayla ayrıca, Uluslararası Mimarlık Eleştirmenleri Kurulu’nun (CICA) “Julius Posener Ödülü”nü aldı. Yayınları modern mimarlık tarihi, eleştirisi ve stüdyo eğitimi üzerine yoğunlaşıyor. Üstlendiği mesleki/akademik görevler arasında öne çıkanlar: Nevşehir ve Ankara Koruma Kurulu üyelikleri (1997–2011), Ağa Han Mimarlık Ödülü teknik raportörlüğü (2007), Mimarlar Derneği 1927 Yönetim Kurulu Başkanlığı (2012–2014), ODTÜ Senatosu üyeliği (2012–2018).

SUHA ÖZKAN

1945 yılında Ankara’da dünyaya gelen Suha Özkan Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nden 1967 yılında mimar olarak mezun oldu. Aynı üniversitede önce doçent sonra da profesörlük unvanını aldı. 1978 yılında Mimarlık Fakültesi Dekan Yardımcısı, 1979 yılında ise Rektör Yardımcısı oldu. Türkiye’de ve Türkiye dışında birçok mimarlık yarışmasında, üniversite, akademik kurumlar ve diğer mimarlık kurumlarında çeşitli görevler aldı. Bu kurumlar arasında Ağa Han Mimarlık Ödüllerinde yer almaktadır. Bu kurumda 1982-1989 yılları arasında üst yöneticilik yapmış ve 1990-2007 yılları arasında da Genel Sekreterlik görevini üstlenmiştir.

Birçok uluslararası mimarlık kuruluşundan madalyaları olan Özkan, 2004 yılında AIA Amerikan Mimarlık Enstitüsü’nün Onursal Üyeliği ile onurlandırılan ilk Türk’tür. 2002-2008 yılları arasında UIA Uluslararası Mimarlar Birliği Yönetiminde Konsey Üyesi olarak görev alan Özkan 2002-2005 yılları arasında UIA 2005 Kongresi’ Başkanlığı’nı da

üstlenmiştir. Aynı kuruluşun 2002-2008 yılları arasında Yarışmalar Kurulu üyeliği yapmıştır. Son görevi 2009-2012 yılları arasında ODTÜ’de Tasarım ve Mimarlık Kuramı profesörlüğünden emekli olan Özkan, ayrıca *Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi* ve *XXI Dergisi* ile World Architecture Community’nin (www.worldarchitecture.org) kurucularındandır. 6 dilde 300’ü aşkın makalesi ve birçok kitabı bulunan Özkan’ın kitapları uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanmıştır. 10’u aşkın uluslararası mimarlık ve kentsel tasarım yarışması düzenlemiş, 30’u aşkın yarışmada Jüri üyeliği ve çok kez Jüri başkanlığı yapmıştır. 2009 ve 2010 yıllarında World Architecture Festival’de (Barcelona) iki kez Super Jury üyeliği ve 2009-2015 yılları arasında Mekke’de Harem-i Şerif ve Medine’de Hazreti Peygamber Camii genişletilmesi projelerinde danışmanlık ile Medine Kent Kapıları ve Kutsal Kuran Müzesi Yarışmalarında Jüri Üyelikleri yapmıştır. 1996-2002 yıllarında Katar İslam Sanatları Müzesi ve Doha Kıyı Şeridi Yarışmalarını düzenlemiştir. 2005-2007 yıllarında Kartal ve Küçükçekmece Kentsel gelişim planlama yarışmaları ile Zorlu Center Proje yarışmalarını uluslararası ortamda düzenlemiştir. 2013-2014 arası Katar Ulusal Müzesi bünyesinde yer alacak olan Doha Mimarlık Merkezi’nin Kurucu Direktörlüğünü üstlenmiştir. Özyeğin Üniversitesi Mütevelli Heyet Üyeliği de yapan Özkan, hâlen World Architecture Community’nin Başkanı ve Bodrum Mimarlık Kitaplığı’nın kurucusu ve sahibidir.

NEŞE GURALLAR

TED Üniversitesi Mimarlık Bölümünde Profesör. 2021 yılında Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümünden profesör olarak emekli oldu. 2017-2018 yılında Harvard Üniversitesi, Ağa Han programında, TÜBİTAK desteği ile yer aldı. 2017 Temmuz ayında Koç Üniversitesi ANAMED’te kısa dönem araştırmacı olarak bulundu. 2016 yılında Florida Üniversitesinde yer aldı. 1999-2000 yılları arasında Edinburgh Üniversitesinde araştırmacı olarak TÜBİTAK desteği ile bulundu. 2002 yılında Schwabisch Hall Almanya’da Goethe Enstitüsü Bursiyeri oldu. Doktorasını ODTÜ’de 2003 yılında tamamlayan Neşe Gurallar, *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık* (İletişim Yayınları) ve *Emergence of Modern Public Space from a Traditional Mosque Courtyard, Early Nineteenth Century İstanbul- Beyazıt* (Verlag Dr. Müller) başlıklı kitapların yazarıdır. Ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri, kitap bölümleri yayımlandı, üniversitelerde, derneklerde, mimarlık örgütlerinde konferanslar verdi, TV ve Radyo programlarına katıldı. Son makalesi “Russian Modernization in East Anatolia: The Case of Kars” *Muğarnas*’ta yayımlandı. İlgi alanı: ideoloji, politika, kamusal ve kamusal mekân, mimarlık, modernite, modernleşme, kentler ve kent tarihidir.

İÇİNDEKİLER

FOL “..... VE MİMARLIK” SERİSİ	15
ELEŞTİRİ VE MİMARLIK: BİR ARKA PLAN ÖYKÜSÜ CELAL ABDİ GÜZER	19
I	
ELEŞTİRİ EVRENİNDE ÇOKLU KARAKTER OLARAK MİMARLIK CELAL ABDİ GÜZER	28
2	
BİR OTONOMİ AÇILIMI: DOĞA VE KÜLTÜR SİMBİYOZU, DEMİR EVLER – BODRUM ŞENGÜL ÖYMEN GÜR	52
3	
BATI’DA MİMARLIK ELEŞTİRİSİ VE TÜRKİYE JALE ERZEN	76
4	
MİMARİ ELEŞTİRİDE OLUMSALLIK VE OTONOMİ NEŞE GURALLAR	85
5	
((MİMARLIK ELEŞTİRİSİNİN) ELEŞTİRİSİNİN) ELEŞTİRİSİ AHMET TURAN KÖKSAL	93

6		
BİR ELEŞTİRİ ÖLÇÜTÜ OLARAK ESTETİK KURAM VE KAVRAMLARI ÜZERİNDEN BİR ELEŞTİRİLEN ÖLÇEĞİ OLARAK MİMARLIK KURAM VE KAVRAMLARI	161	
ASU BEŞGEN		
7		
MİMARLIKTA ELEŞTİRİ	190	
SUHA ÖZKAN		
8		
YAPILAR ÜZERİNDEN –MATERYALİST– MİMARLIK ELEŞTİRİSİ	215	
NEVZAT SAYIN		
9		
MİMARLIK ELEŞTİRİSİNİ YENİDEN TANIMLAMA ZORUNLULUĞU VE ÇERÇEVELER DIŞINDA BİR OKUMA OLASILIĞI	222	
FUNDA UZ		
10		
MİMARLIK ELEŞTİRİSİNİN GÜNCEL DURUMU: BİR ÇEVİRİ, BİR AZ YORUM VE BİR YZ DENEYİ	242	
AYDAN BALAMİR		
11		
EMRE AROLAT İLE SÖYLEŞİ	259	
CELAL ABDİ GÜZER		
DİZİN	277	

FOL “..... VE MİMARLIK” SERİSİ

Kent, mimarlık, tasarım ve sanat insanla ve yaşamla çok girdili, çok boyutlu ve kaçınılmaz bir ilişki içindedir. Kentlerde, yapılarda yaşar, okur, çalışır, üretir ve tüketiriz. Binalar sadece barınma aracı değil, aynı zamanda biriktirme, yatırım, güvence aracıdır. Kullandığımız nesnelere işlevsel özelliklerinin yanında görsel nitelikleriyle anlam oluşturur. Sanat bir yandan bağımsız bir üretim alanı iken öte yandan birçok ürünün bütünleşik parçasıdır. Fiziksel çevremiz ve onu oluşturan nesnelere kimliklerimizi, tarihimizi, geleneğimizi, önceliklerimizi, sorunlarımızı, refah durumumuzu temsil ederler. İçimizdeki coşku, sevinç, takdir, hüznün, üzüntü, şaşkınlık, korku gibi duyguların arka planı olurlar. İçinde yaşadığımız fiziksel ortam sadece planlama ve mimarlığın değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel ortamın, ekonomik ve teknolojik olanakların, hukuki ve teknolojik sınırların bir sonucudur. Bu nedenle kentler, yapılar ve tasarım ürünleri sanattan coğrafyaya, tarihten felsefeye pek çok alanın doğrudan ilgilendiği, örnekleme ortamı olarak kullandığı bir kesişme noktası oluşturur. Tersten gidildiğinde de fiziki çevre tarihi geçmişimizi, geleneğimizi, refah durumumuzu, önceliklerimizi, üretim ve tüketim ilişkilerimizi temsil eder. Bu nedenle mimarlık farklı alanlarla farklı ilişkiler içindedir, onları besler, onlardan beslenir. İçinde olduğumuz çevreyi sadece fiziksel özellikleri ile değil, onun oluşum ve dönüşümüne etki eden farklı girdilerle birlikte anlar, yaşar, değerlendiririz. Farklı alanlar eleştirel birikimlerini oluştururken diğerlerini sadece örnekleme

alanı olarak kullanmaz, zaman zaman onların terminoloji ve yöntemlerini ödünç alırlar. Mimarlık alanında yapılan akademik çalışmalar sosyolojiden edebiyata, sanattan tarihe, ekonomiden mühendisliğe çok sayıda alt alan üzerinde var olur, disiplinlerarası ilişkileri ve çeşitliliği temsil eder. Bu alt alanların ya da alt alanlarla eşleşen kavramsal çerçevelerin her biri mimarlığı anlamaya yönelik olarak farklı öncelikler ve bakış noktaları, uzmanlık alanları tanımlar. Bu geniş çerçeve içinde bakıldığında kent ve mimarlık hepimizin bir ya da birden fazla yerden ilişkilendiği büyük bir şemsiye oluşturur. Konunun doğrudan uzmanı olmayanlar için ilgi çekici geniş bir zemin tanımlar. Bu zemin FOL Kitap'ın “..... ve MİMARLIK” serisinin de çıkış noktasını oluşturdu. Serinin ilk kitabı olan “Sinema ve Mimarlık” derlemesinin gördüğü ilgi bu seriyi sürdürmek için cesaret verdi. Bu seri içinde sanat, tarih, edebiyat gibi farklı disiplinlerin yanı sıra çocuk, medya, ütopya gibi konu başlıklarının da gerek mimarlık alanından bakılarak gerekse mimarlığa bakarak yeni derlemeler oluşturması bekleniyor.

Şüphesiz mimarlığı farklı alanlarla birlikte ele alan, mimarlıkla farklı konular arasında ilişki kurmaya çalışan ilk seri değil bu. 2000'lerin başında Mimarlar Derneği 1927'nin önce genel sekreterliği sonra da başkanlığını üstlendiğim dönemde birkaç sene süren bir söyleşi dizisi tasarlamıştık. Büyük ilgi gören bu söyleşilerin bazıları yayına da dönüştü. Mimarlık alanına komşu, dirsek teması olan alanlardan çok sayıda kişi bir araya gelerek beraberce düşünce üretme, tartışma fırsatı buldu. Aynı konulara, sorun ve değer önceliklerine farklı disiplin alanlarından farklı önceliklerle bakma şansı bulduk. Benzer biçimde mimarlığı farklı alanların, kavramların öncelikleri içinde anlamaya çalışan çok sayıda yayın var. FOL “.... ve Mimarlık” serisi oluşmuş olan bilgi birikimini tekrar etmekten çok bu birikimi ve tartışmaları genişletmeyi, farklı bakış açıları ve örnekleme alanları sunmayı hedefliyor. Bu anlamda serinin yazarlarının çoğu akademik ortam-

da çalışmalarını izlediğimiz insanların yanında farklı alanlardan konuya katkı sunabilecek, alternatif bakış açıları getirebilecek kişilerden oluşuyor. Yazarların çoğu akademik ortamdan gelmesine karşın bu seri içinde kullanılan dil ve örneklerin konu başlıkları ile ilgilenen geniş bir kesimi kapsamına özen gösterildi. Seri içinde “Mimarlık” sözcüğü başlığa taşınsa da kent, tasarım, sanat gibi farklı ölçek ve komşu alanları içerecek genel bir şemsiye oluşturuyor. Seri ilerledikçe hem ilgili alanlarda akademik çalışmalar yapan hem de konu ile ilgilenenler için geniş bir başvuru kaynağı oluşturması, farklı disiplinler arasındaki bağ ve ilişkiyi güçlendirmesi bekleniyor. Bu geniş şemsiye altında farklı okuyucu kesimlerinin serinin bütün kitaplarında kendileri ile aidiyet ilişkisi kuracakları alt parçalar bulacaklarını umuyoruz

CELAL ABDİ GÜZER